

FN's Internationale år for de grundlæggende videnskaber 2022

International year of basic sciences for sustainable development

Naturvidenskaben forklarer:
5 ting du ikke vidste om...

Naturvidenskaben forklarer: 5 ting du ikke vidste om...

Indledning

Introduktion til projektet

I anledningen af - FN's internationale år for de grundlæggende videnskaber 2022 - *International year of basic sciences for sustainable development* - har Folkeuniversitetets Komitestyrelse (FUKO) med støtte fra Novo Nordisk Fonden i samarbejde med lokale folkeuniversiteter, uddannelsesinstitutioner, virksomheder og andre organisationer afholdt en række temadage rundt om i landet, som med afsæt i naturvidenskaben alle har givet ny viden om og svar på nogle af de store eller små spørgsmål og emner, der undrer og optager lokalbefolkningen. Gennem nøgleordene samskabelse og lokal relevans har projektet afprøvet nye måder, hvorpå naturvidenskabelige vidensarrangementer kan tilrettelægges, så de engagerer og appellerer til nye målgrupper. Projektet blev indledt med en række workshops, hvor folkeuniversiteterne sammen med en række andre lokale aktører diskuterede og identificerede lokale problemstillinger og emner, som efterfølgende blev udfoldet på temadage gennem foredrag og sociale aktiviteter.

Formål

Projektets hovedformål har været at øge interessen for og kendskabet til den naturvidenskabelige forsknings betydning for vores hverdag og verden omkring os. Projektet har givet deltagerne ny kvalificeret viden om nære emner og lokale problemstillinger og sat disse ind i en større naturvidenskabelig sammenhæng, der udpeger nye perspektiver og handlemuligheder i lokalsamfundet og for den enkelte. Med afsæt i emner, der blev identificeret og defineret af projektets interessent- og målgrupper, har målet været at give den, for en stor del af befolkningen, fjerne og abstrakte naturvidenskabelige forskning og viden et lokalt tilsnit, og gøre den interessant, konkret og nærværende. I det følgende kan læses mere om de resultater og erfaringer, der er kommet ud af projektet.

Projektets formål:

- at afprøve nye måder, hvorpå naturvidenskabelige foredrag kan udvikles og tilrettelægges, så de tiltrækker nye målgrupper.
- at etablere nye og styrke eksisterende tværfaglige samarbejder omkring folkeoplysning lokalt, at indsamle og dele projektets erfaringer på tværs af folkeuniversiteter og med andre organisationer, der har oplysning og naturvidenskab som hovedfokus.

Folkeuniversitetscenteret Skærum Mølles program

SKÆRUM MØLLE
17.09.2022

5 TING DU IKKE VIDSTE OM LER... HVAD ER LER I GRUNDEN?

Ler – du kender det, men hvor meget ved du egentlig om det? Her har du en god mulighed for at rejse ned i lerets forunderlige verden og blive længe kløgere på dets geologiske historie, dets betydning for landskabsdannelse, lerets anvendelsesmuligheder, teglværkernes betydning og hvorfor det også i dag spiller en vigtig rolle i vores dagligdag. Foruden foredrag vil du også have mulighed for at få fingrene i det. Glæd dig til at blive maglet kløgere på ler.

Program

Sansesøktiteter afholdes i festsrummet mellem kl. 10 og kl. 12.

10.00-10.50: Lerets oprindelse af Christian Frigaard Rasmussen, Geolog, GeoPark Vestjylland

11.05-11.55: Lerets betydning gennem årtusinder af Mette Klingsberg, Arkæolog, Holsbøks Museum

12.00-13.00: Spisepause. Skærum Mølle forestår salg af mad og drikke.

13.00-13.50: Ler, kunst og fortællinger af kunstner Cecilie Romanini Zwergius, Nørregaards Højskole og keramikker Eva Hermann.

14.05-14.55: Ler i bæredygtig byggeri af Denny Møller, lærer, Vestjyllands Højskole.

Praktisk info
 Lørdag den 17. september kl. 10.00-15.00.
 Folkeuniversitetscenteret Skærum Mølle, Skærum møllevej 4, Vemb.
 Entré: Voksne: 50 kr. Børn: gratis.
 Mad og drikke kan købes på stedet (inkl. ikke medbringes).
 Tilmelding:
 Tilmeld dig temadagen ved at skrive til: tilmelding@folkeuniversitetscenteret.dk

SKÆRUM MØLLE
17.09.2022

5 TING DU IKKE VIDSTE OM LER... HVAD ER LER I GRUNDEN?

LERETS OPRINDELSE

Christian Frigaard Rasmussen, Geolog, GeoPark Vestjylland

LER I BÆREDYGTIG BYGGERI

Denny Møller, lærer, Vestjyllands Højskole

LERETS BETYDNING Gennem ÅRTUSINDER

Mette Klingsberg, Arkæolog, Holsbøks Museum

SANSEAKTIVITETER

Afholdes i festsrummet mellem kl. 10 og kl. 12

LER, KUNST OG FORTÆLLINGER

Kunstner Cecilie Romanini Zwergius, Nørregaards Højskole og keramikker Eva Hermann

Praktisk info
 Lørdag den 17. september kl. 10.00-15.00.
 Folkeuniversitetscenteret Skærum Mølle, Skærum møllevej 4, Vemb.
 Entré: Voksne: 50 kr. Børn: gratis.
 Mad og drikke kan købes på stedet (inkl. ikke medbringes).
 Tilmelding:
 Tilmeld dig temadagen ved at skrive til: tilmelding@folkeuniversitetscenteret.dk

Tølløse Folkeuniversitets program

TØLLØSE FOLKEUNIVERSITETET
17.09.2022

5 TING DU IKKE VIDSTE OM OBSERVATORIET

Observatoriet ved landsbyen, Brorfeldte, gemmer på et stjernehav af hemmeligheder, og de gemmer sig i alt fra Jordens indre og helt ud i Universet. Kom forbi den 17. september kl. 11-22 og oplev fem forskellige verdener, hvor du forhåbentlig får øje på noget, du ikke vidste var.

DANMARKS STØRSTE STJERNEKAMERA & FLAGERMUSJAGT

Observatoriet

DE GEOMAGNETISKE BYGNINGER, INSTRUMENTER OG DE "LEVENDE" DATA

Lars W. Pedersen, Ingeniør, DTU Space

RADIOSIGNALER FRA RUMMET & FÅ ET KIK I ET AF TELESKOPERNE

Brorfeldte Astronomiske Vennekreds

HØR HVORDAN LANDSKABET BLEV TIL

Eskild Lund, Naturgeograf

UFO-MYTENS HISTORIE, HVAD LIGGER BAG OPLEVELSEN AF USÆDVANLIGE TING

Torke Høumstrup, Sensorforsker, SLFQ

BIOBLITZ PÅ OBSERVATORIET

Sigge Friis, Naturvejleder, Kongskilde Naturcenter

Praktisk info
 Lørdag den 17. september 2022, kl. 11.00 til 22.00.
 Køb billetter online på Observatoriets hjemmeside på www.observatoriet.dk (samarbejdscenteret).
 Pris: Alle kommer ind til begrebet på dagen. Entré 65 kr.
 Adresse: Observatoriet i Brorfeldte, Observator Gydenkernes Vej 3, 4340 Tølløse.
 Husk praktisk tøj til en hel dag. Det kan blive købt om aftenen.

TØLLØSE FOLKEUNIVERSITETET
17.09.2022

5 TING DU IKKE VIDSTE OM OBSERVATORIET

Observatoriet ved landsbyen, Brorfeldte, gemmer på et stjernehav af hemmeligheder, og de gemmer sig i alt fra Jordens indre og helt ud i Universet. Kom forbi den 17. september kl. 11-22 og oplev fem forskellige verdener, hvor du forhåbentlig får øje på noget, du ikke vidste var.

Program

11.00-13.00: De Geomagnetiske Bygninger – åbent hus kom forbi i Lars W. Pedersen, DTU

11.00-12.00: Åbent Stjerneværksted – Geologien ved Brorfeldte v/Nørvestjyllands Stærkklub

11.30 & 14.30: Hør hvordan landskabet blev til v/Naturgeograf Eskild Lund.

11.30 & 15.00: Fremvisning af Danmarks største stjernekamera v/Observatoriet.

12.00 & 15.00: Kribbe – kribbe Bioblitz v/Sigge Friis, Kongskilde Naturcenter

17. 19 & 21.00: Radiosignaler fra rummet v/Brorfeldte Astronomiske Vennekreds

17.00-22.00: Observatorien med teleskoper v/Brorfeldte Astronomiske Vennekreds

20.00 & 21.00: Lyssene på himlen – ufo-myten Historie v/Torke Høumstrup

20.00-21.50: Jagten på nattens flyvere – flagermus og måske ugler v/Observatoriet.

Praktisk info
 Lørdag den 17. september 2022, kl. 11.00 til 22.00.
 Køb billetter online på Observatoriets hjemmeside på www.observatoriet.dk (samarbejdscenteret).
 Pris: Alle kommer ind til begrebet på dagen. Entré 65 kr.
 Adresse: Observatoriet i Brorfeldte, Observator Gydenkernes Vej 3, 4340 Tølløse.
 Husk praktisk tøj til en hel dag. Det kan blive købt om aftenen.

Erfaringer fra projektet - kort fortalt

- **Temadage giver ny og nuanceret viden.** I overvejende grad svarer adspurgte deltagere, at en temadag, der er bygget op af flere mindre indslag bestående af både sociale aktiviteter og forskellige foredrag har givet dem mulighed for forståelse af det givne emne i en ny og større kontekst og at formen - en temadag med udsigt til mere viden på én gang - har været afgørende for deres interesse og deltagelse.
- **Lokalt tilsnit skaber bred deltagerinteresse.** Adspurgte deltagere har alle peget på det lokale tilsnit i temadagens indhold, som væsentlig for deres interesse og deltagelse. Adspurgte arrangører vurderer også det lokale tilsnit som af afgørende betydning for deltagertilslutning og interesse fra en bredere målgruppe end sædvanligt.
- **Brede samarbejder er krævende, men er umagen værd.** Arrangørerne peger på, at det i høj grad har været givende at opsøge og indgå samarbejder med andre lokale aktører – det har givet nye indholdsmæssige vinkler, kontakt med nye målgrupper, nye muligheder for markedsføring og givet anledning til refleksion over egen virksomhed og sædvane - men enkelte nævner også, at etablering og koordinering af nye samarbejder er særligt ressourcerelevende, hvorfor denne del kræver særlig bistand. Særligt fremhæves samarbejder med lokale (efter)skoler, som gensidigt givende og en god mulighed for kontakt til en yngre målgruppe.
- **Decentralitet skaber diversitet.** Væsentligt for projektet har været en understøttende og decentral tilgang til programlægning og afvikling. Med projektet har de arrangerende folkeuniversiteter haft mulighed for at få øget faciliterende, koordinerende og økonomisk støtte til lokal programudvikling, forankring og markedsføring, hvilket har givet stor variation i både form og indhold, selvom de overordnede rammer har været ens for alle. Dette vurderes af de arrangerende folkeuniversiteter som afgørende for, at de har haft mulighed for at tænke nyt og større, hvad angår deres udbud af naturvidenskabelige foredrag.

Det starter med en invitation, et møde, og en fælles idé..

Projektet indledtes med en række workshops, arrangeret af det lokale folkeuniversitet i samarbejde med FUKO, hvortil en række andre lokale aktører blev inviteret med henblik på idéudvikling og mulighed for samarbejde. Ved den indledende workshop blev temadagens overordnede emne samt form og indhold drøftet. Formålet med de indledende workshops var dels, at det lokale folkeuniversitet kunne få nye input til programlægningen og få viden om, hvilke emner, der optager lokalbefolkningen og aktører i lokalområdet, men også at afsøge muligheden for etablering af nye lokale samarbejder på tværs af lokalsamfundet. Enkelte arrangerende folkeuniversiteter har i evalueringen af projektet påpeget, at særligt den opsøgende og koordinerende indsats omkring nye samarbejder og afvikling af workshops har været særligt ressourcerelevende, hvorfor bistand til dette område med fordel kan prioriteres yderligere ved even-

tuelle fremtidige projekter. Samtidig er alle arrangerende folkeuniversiteter enige om, at netop det brede samarbejde har været helt afgørende for bredden i temadagens programindhold og en øget deltagerinteresse fra en ny og bredere målgruppe. Særligt fremhæves samarbejde med de lokale efterskoler som oplagt og gensidigt givende samt som en god indgangsvinkel til at få engageret en yngre målgruppe. Flere nævner, at der på baggrund af projektet nu er skabt nye samarbejdsrelationer, som der kan drages gensidig nytte af i fremtiden. Et arrangerende folkeuniversitet har ved projektets afslutning besluttet, at temadagen fortsætter som en årlig tilbagevendende begivenhed - Saltets Dag på Læsø, mens andre fremhæver at nye samarbejdsrelationer fortsættes.

Med henblik på, at inspirere andre folkeuniversiteter eller lignende organisationer til at opsøge brede lokale samarbejde følger her projektets Interessentliste (dvs. organisationer, der er opsøgt samarbejde med):

Turist og Erhvervsforening, kommune, turistbureau, folkeskoler, nomineringsudvalg til Unescos Verdensarv, museer, efterskoler, B & B, naturparker, nationalparker, biavlforening, bibliotek, lokalt økologisk landbrug, Food Cluster/ Erhvervsforum, landsbygruppe, borgerforening, Læsø Salt, Brorfelde Observatorium, lokale støtteforeninger og vennekredse, lokale herregårde, lokalt bosiddende forskere, HF, VUC, STX, GeoPark, sammenslutning af keramikere, naturfredningsforening, lokal stenklub, lokalhistoriske foreninger, gymnasier, beboerforening, spejdere, lokalt arkitektfirma.

“
"Det tog meget energi at stable dette samarbejde på benene. Vi kørte rundt til alle skoler og snakkede om hvad dette her projekt var for noget, og spurgte om de ville være med. Vi skulle først igennem lærerne, inden vi kunne komme videre til eleverne. Nogle lærer synes, at det lød interessant og ville måske gerne mens andre ikke helt vidste hvorvidt de ville – men de var alle meget sådan "hvad er det her for noget". Til sidst endte vi her på Langelands efterskole, hvor deres 10. klasse bare tog det til sig med det samme." Arrangør.

“
"... Denne temadag har givet os en god oplevelse først og fremmest. Og mig som underviser muligheden for at træne de unge mennesker i at fremlægge en kemiopstilling og få stillet en udstilling på benene – noget som vi normalt ikke gør i hverdagen. Så det er en mulighed for at nytænke og give et rigtig godt break i vores normale undervisning at lave en temadag, som 'Saltets dag' her på Læsø. ... Jeg kan løbende høre at 9. klassens eleverne bliver bedre og bedre i løbet af dagen til at fremlægge de forskellige forsøgsopstillinger, som vi har her. De kompetencer kommer i spil i en i en meget virkelig situation og dét giver bestemt anledning til, at gøre det igen som en årlig begivenhed ... Denne temadag har givet os en værdifuld erfaring, da det giver springbræt til at ændre undervisningen en smule fremadrettet". Medarrangør.

“
"Vi har før lavet naturvidenskabelige arrangementer, men vi har ikke været så gode til at arrangere og organisere det. Vi har ikke været så gode til at få fat i de unge, så det har været en lille flok, der allerede – hvad skal man sige – var 'omvendt'. Dette projekt er forløbet anderledes, for her har vi virkelig fået nye muligheder i disse samarbejder". Arrangør.

Læsø. Vi samarbejder om Videnskabens Dag ...

Saltets Dag

Fredag den 7. oktober
- foredrag, aktiviteter og
udflugter fra kl. 10-18

Temadag om salt på Læsø

Fredag den 7. oktober inviterer Folkeuniversitetet i et bredt samarbejde med lokale aktører til Saltets Dag, hvor ALT ER GRATIS...

Hele fredagen vil der være både foredrag, smagsprøver, udstillinger, workshops og udflugter!

Det hele foregår syv forskellige steder:
Læsø Saltsyderi, Læsø Skole, Læsø Bio, Læsø Kur, Storhaven, Luddes Hus og på Rønnerne med Rønnerbussen - og der kører gratis shuttlebus.

Se omtale og program på visitlaesoe.dk/saltetsdag

www.visitlaesoe.dk/saltetsdag

novo
nordisk
fonden
Benefiting people and society

IYBSSD2022
International Year
of Basic Sciences
for Sustainable Development

Læsø Saltsyderi
Foredrag og syd-selv-salt

Salt er en meget stor del af Læsøes DNA og en bærende del af Læsøes kulturarv.

På Saltets Dag er Læsø Saltsyderi naturligvis med hele dagen og byder udover mulighed for at gå rundt på en arbejdsplads med en af landets smukkeste udsigter også på en række aktiviteter for både børn og voksne.

Der vil være særforedrag i løbet af dagen, der vil være smagsprøver og børn og hørnlige sjæle kan prøve vores syd-selv-gander, hvor man kan syde sit eget Læsøsalt.

Tider:

Åbent på Saltsyderiet fra kl. 10 - 16
Foredrag kl. 10.30 | kl. 12.30 | kl. 14.30

Rønnerbussen
2 timers salttur til Rønnerne

Med Rønnerbussen er det muligt at komme helt ud på det unikke naturområde Rønnerne syd for Læsø.

På Saltets Dag inviterer vi til tre ture med et spændende foredrag om Rønnerens geologi, flora og fauna.

Chauffør og guide er Thomas W. Olsen, og han får kompetent faglig hjælp af flv. statsgeolog og professor Jens Morten Hansen kl. 10, og på turen kl. 12.30 og 15.00 af Flemming Winther Olsen, som har en master fra den Kgl Veterinær og Landbohøjskole.

Der køres tre ture:

kl. 10.00 - 12.00, 12.30 - 14.30 og 15.00 - 17.00

Afgang fra Læsø Saltsyderi

Saltets Dag

7. oktober

Program

www.visitlaesoe.dk/saltetsdag

- Læsø Bio
- Læsø Kur
- Læsø Saltsyderi
- Læsø Skole
- Rønnerbussen
- Luddes Hus
- Storhaven

Alt er gratis!

Gratis særbus!

Udover den normale rutetilbud rute 840 kører der også en gratis særbus rundt mellem aktiviteterstederne i pendultid, så man kan stå af og på efter behov. Begge busser er ganske gratis. Se køreplan på www.visitlaesoe.dk/saltetsdag

Færgetilbud:
Hele dagen til halv pris: 40 kr. rabat på dagbillet for færde med Læsø-færgen 7. oktober. Book online: www.laesoe-line.dk

Læsø. På Saltets Dag må intet være for pebret, så alt er gratis!

Læsø Kur
Udstilling og tur i tårnet mm
Kl. 11, 13 og 15

"Udstilling" i receptionsområdet, hvor der fortælles om husets historie og de produkter, der er udviklet. Der vises en video på en monitor, som viser hvordan kurområdet er indrettet.

Mulighed for en guidet adgang op til tårnet for interesserede - og en lille "goodie-bag", så længe lager haves.

Læsø Bio
Kl. 10.00:
Det magiske salt
- i kroppen, i maden,
i kulturen og i smagen
- Helle Brønnum Carlsen

Dagen byder både på berigende foredrag, smagsprøver, og spændende arbejde i køkkenet med saltet i maden som omdrejningspunkt.

Kl. 14.00:
Naturlige forudsætninger for saltproduktionen på Læsø
- Jens Morten Hansen

Under Læsøs strandenge og de vidstrakte 'sandskner' syd for Læsø dannes grundvand med en saltholdighed, der er 2-6 gange højere end havvands.

Hvordan går det til?

Storhaven
Farvning og garvning
kl. 10 - 17

Der arbejdes med salt og planter.

Læsø Skole
Workshop og udstillinger

Kl. 11.30 - 14.30: Workshop og fortælling v/ Helle Brønnum Carlsen, som laver mad sammen med deltagerne.
Workshop for alle.

Kl. 10.15 - 14.00:
Rie Toftelund - salt og tang
Rie fortæller om tang og salt, uddeler smagsprøver på grøntsager, hvor planterne er lavet med og uden salt.

Åbent Hus kl. 10 - 15:
Læsø Skole holder Åbent Hus hele dagen og sætter fokus på salt med både udstilling af saltbilleder, workshops og forslag med salt i kemi og fysik.

Klassekonkurrence "Salt": Tegninger udstilles i Samlingsalen. Præmie: 1.000 kr. Donoromkostning.
Læsøs borgmester Tobias Johansen og direktør for Læsø Fonden Lars Mehlum.

Luddes Hus
Saltkar og flotte motiver
kl. 10 - 17

Oplev Georg Albrecht Maiss imponerende udstilling af mere end 500 saltkar fra hele verden.

Der er saltkar fra flere århundreder og i meget forskellige materialer.
Læsø Kunstforening har pyntet op.

Nyd også Morten Pihlers flotte nærbilleder af salt og saltkrystallerne

Luddes Hus
Saltkar og flotte motiver
kl. 10 - 17

Oplev Georg Albrecht Maiss imponerende udstilling af mere end 500 saltkar fra hele verden.

Der er saltkar fra flere århundreder og i meget forskellige materialer.
Læsø Kunstforening har pyntet op.

Nyd også Morten Pihlers flotte nærbilleder af salt og saltkrystallerne

Luddes Hus
Saltkar og flotte motiver
kl. 10 - 17

Oplev Georg Albrecht Maiss imponerende udstilling af mere end 500 saltkar fra hele verden.

Der er saltkar fra flere århundreder og i meget forskellige materialer.
Læsø Kunstforening har pyntet op.

Nyd også Morten Pihlers flotte nærbilleder af salt og saltkrystallerne

Luddes Hus
Saltkar og flotte motiver
kl. 10 - 17

Oplev Georg Albrecht Maiss imponerende udstilling af mere end 500 saltkar fra hele verden.

Der er saltkar fra flere århundreder og i meget forskellige materialer.
Læsø Kunstforening har pyntet op.

Nyd også Morten Pihlers flotte nærbilleder af salt og saltkrystallerne

Luddes Hus
Saltkar og flotte motiver
kl. 10 - 17

Oplev Georg Albrecht Maiss imponerende udstilling af mere end 500 saltkar fra hele verden.

Der er saltkar fra flere århundreder og i meget forskellige materialer.
Læsø Kunstforening har pyntet op.

Nyd også Morten Pihlers flotte nærbilleder af salt og saltkrystallerne

I et samarbejde mellem Folkeuniversitetet, Læsø Museum, Tanghusforeningen, Læsø Saltsyderi, VisitLæsø og Læsø Kommune med støtte fra Novo Nordisk, Læsø Salt, Kulturrådet og Nordaafonden sætter Læsø fokus på salt.

Yderligere information:
Færgeforselskabet Læsø K/S, tlf. 98 49 90 22
Læsø Turistkontor, tlf. 98 49 92 42

Se mere om Læsø på:

www.visitlaesoe.dk

Temadagens form og indhold

De enkelte temadage er blevet afviklet med stor variation i form og indhold - fra temadage afviklet på en enkelt dag med høj koncentration af fagligt indhold til weekendseminarer eller festival og "byfest" lignende arrangementer. Fælles for dem alle har været sammensætningen af flere faglige foredrag i kombination med oplæg og sociale aktiviteter. Flere deltagere har i interviews peget på, at netop formen - en længerevarende temadag, hvor viden udfoldes på forskellige måder - har været en væsentlig årsag til deres interesse og deltagelse i arrangementet.

Et folkeuniversitet valgte, som det eneste, at udvide deres temadag til at strække sig over en hel weekend. De oplevede god deltagertilslutning begge dage, men med størst deltagertilslutning om søndagen, formentlig grundet en opsamlende paneldebat denne dag.

Til inspiration følger her en oversigt over temadagenes varighed og overordnet tema:

- **Råsted Folkeuniversitet:** temadagens titel: 5 ting du ikke vidste om ler... hvad er let i grunden? afviklet d. 17.09.22 fra kl. 10 til 14.55, bygget op omkring 5 foredrag afviklet efter hinanden.
- **Tølløse Folkeuniversitet:** temadagens titel: 5 ting du ikke vidste om observatoriet, afviklet d. 17.09.22 fra kl. 11 til 21.50, bygget op omkring 9 indslag bestående af både aktiviteter og foredrag.
- **Læsø Folkeuniversitet:** temadagens titel: 5 ting du ikke vidste om salt / Saltets dag på Læsø, afviklet d. 07.10.22 fra kl. 10-18, bygget op omkring 7 forskellige lokationer rundt omkring på øen med forskellige aktiviteter og foredrag.
- **Ærø Folkeuniversitet:** temadagens titel: 5 ting, du ikke vidste om klima, afviklet d. 29.10.22 fra kl. 10-15, bygget op omkring 7 indslag bestående af aktiviteter og foredrag (nogle foredrag forløb parallelt).
- **Bjerringbro Folkeuniversitet:** temadagens titel: 5 ting du ikke vidste om natur- og kulturlandskabet omkring Bjerringbro, afviklet d. 29.10.22 fra kl. 10 til 16.45, bygget op omkring 5 foredrag afviklet efter hinanden.
- **Langeland Folkeuniversitet:** temadagens titel: 5 ting du ikke vidste om klimaforandringerens betydning, globalt og lokalt. Afviklet som en temaweekend fra kl. 14-17 begge dage med to foredrag om dagen og så en paneldebat om søndagen.
- **Sydvestjysk Folkeuniversitet:** (aflyst, men afholdt workshop): temadagens titel: 5 ting du ikke vidste om klima og bæredygtighed, skulle have været afviklet d. 17.09.22 fra kl. 15-2. Programmet indeholdt både foredrag, klimavenlig mad lavet af en kok samt et musikalsk indslag.

5 ting, du ikke vidste om klima!

Temadag om bæredygtige hverdagsdilemmaer for hele Ærø

Lørdag
d. 29. oktober
kl. 10-15

**GRATIS
ADGANG**

program

///RUNE SCHMIDT

KL.1015: **ELBILEN
FOR OG IMOD**

///TRINE HAHNEMANN

KL.1015 & 1115: **GRØN MAD I EN
TRAVL HVERDAG**

///MICHELLE PEDERSEN

KL.1115: **RECYCLING & BÆRE-
DYGTIGE TEKSTILER**

///JØRGEN STEEN NIELSEN

KL.1300: **VEJEN HJEM
TIL JORDEN**

///ÆRØSKE POLITIKERE

KL.1400: **PANEL-
DEBAT**

REPAIR CAFÉ V.
ÆRØ EKPERIMENTET

SPÆNDENDE KLIMA-
STANDE: ÆRØ EFTERSKOLE
SÆTTER FOKUS PÅ BÆREDYGTIGHED

INGEN TILMELDING -KOM BARE!
Ærø Efterskole, Tranderupgade 61, Tranderup

“

"Det at få det organiseret på denne her måde, så der kommer forskellige oplægsholdere, som tager forskellige perspektiver ind i det og alligevel er der sammenhæng mellem dem, er meget spændende! Det hænger godt sammen og alligevel er det varieret, så jeg får meget viden på en måde, som jeg ikke ville kunne få på andre måder". Deltager.

“

"Fra dette projekt vil vi gerne tage med videre, at hvis vi laver noget som er lokalt forankret, så kunne vi måske godt turde gøre noget mere. Vi har gode samarbejdspartnere – blandt andet biblioteket, som vi bestemt ikke kan undvære. Vi har også et godt samarbejde med biografen, som er her i huset. Så der er en rigtig god synergi, som giver os nogle gode muligheder fremadrettet" Arrangør.

“

"Vi er tilflyttere – selvom det er mange år siden, så bliver man jo ved med at være tilflytter og jeg håber, at jeg kunne lære noget nyt om den her egn, som jeg ellers har vandret tynd gennem de sidste mange år. ... Det er det lokale islæt der har tiltrukket mig. Det vil virkelig være fint at se noget mere af det. Temadage i det hele taget kan noget, for der kommer man omkring det hele. Det er sådan nogle dage der gør indtryk og som man husker. Det er helhedsoplevelsen der er god." Deltager

“

"... Børnene har smagt på de forskellige grønsager og de fleste af dem gætter rigtigt, hvilke der er dyrket i tangen, men der er også nogen, som ikke bryder sig om tang, og synes det lugter fælt på stranden og har en dårlig oplevelse af det. De grønsager de bedst kunne lide var dem de troede var dyrket i jorden og det var dem der i virkeligheden var dyrket i tangen... Tang er en superfood og fremtidens spise og det er blandt andet skolens elever vi skal have fat i, da det er dem, der skal lære at spise anderledes over tid. Det bliver svære at vende os forældre til at spise anderledes. Jeg tror de vil være meget mere parat til for at vi i fremtiden kan lave bæredygtigt på denne klode". Medarrangør.

Langelands Folkeuniversitets program

5 TING DU IKKE VIDSTE OM KLIMAFORANDRINGERNES BETYDNING, GLOBALT OG LOKALT

LANGELANDS EFTERSKOLE
12.+13. NOVEMBER 2022

Folkeuniversitetet Langeland markerer FN's internationale dag for grundlæggende videnskaber gennem følgende program. Du har mulighed for at opleve spændende foredrag og diskussioner om følgende emner:

SKOVENES BETYDNING FOR KLIMAET

KLIMAFORANDRINGERS BETYDNING OG EFFEKT, GLOBALT OG LOKALT

Der afsluttes med paneldiskussion under medvirken af politikere og repræsentanter for Langeland Kommune.

FREMTIDEN VS NUTIDENS LANDBRUG

MADSPILD

Praktisk info
Den 12. og 13. november 2022, kl. 14-17.
Langelands Efterskole, Nørrebro 190, 5900 Rudekøbing.
Pris: 50 kr. pr. dag. Alle er velkomne.

novo nordisk fonden IYBSSD2022

5 TING DU IKKE VIDSTE OM KLIMAFORANDRINGERNES BETYDNING, GLOBALT OG LOKALT

LANGELANDS EFTERSKOLE
12.+13. NOVEMBER 2022

Folkeuniversitetet Langeland markerer FN's internationale dag for grundlæggende videnskaber. Kom og hør om Klimaforandring, deltag i spændende diskussioner og gå beriget hjem med ny viden.

Program

Lørdag den 12. november (kl. 14-17)
1. Fremtiden vs Nutidens Landbrug
2. Madspild

Søndag den 13. november (kl. 14-17)
3. Skovens betydning for klimaet
4. Klimaforandringens betydning og effekt, globalt og lokalt.

Der afsluttes med paneldiskussion under medvirken af politikere og repræsentanter for Langeland Kommune.

Praktisk info
Den 12. og 13. november 2022, kl. 14-17.
Langelands Efterskole, Nørrebro 190, 5900 Rudekøbing.
Pris: 50 kr. pr. dag. Alle er velkomne.

novo nordisk fonden IYBSSD2022

17.09.2022

SYDVESTJYSK FOLKEUNIVERSITET

5 TING DU IKKE VIDSTE OM KLIMA OG BÆREDYGTIGHED

Sådan skaber du en mere bæredygtig hverdag. Gør en forskel – kom og vær med lørdag den 17. september når Sydvestjysk Folkeuniversitet i et særarrangement for unge sætter fokus på klima og bæredygtighed. Foredrag – workshops – debatter. Musik og klimavenlig mad.

Læs mere på vores hjemmeside:
www.fusydvest.dk

Praktisk info

Lørdag den 17. september 2022,
kl. 15.00 til 21.00.
Verdensmålshuset, Dokvej 3E,
6700 Esbjerg.

Pris: 50 kr. inklusiv en klimavenlig 3-retters middag.

Tilmelding:
Scan QR-koden eller ring på
tlf. 6550 4103.

Program

15.00-15.10: Velkommen ved vores vært og ordstyrer Jakob Fritzbøger Christensen, direktør og stifter af Grøn og vært på podcasten: Klimakrøller.

15.10-16.10: Et klima under hastig forandring. Tid til handling! Oplæg ved Sebastian Mermild, professor i klimaforandringer og glaciologi.

16.10-16.30: Pause.

16.30-17.00: Oplæg ved Nicolaj Aaroe, Viceborgmester i Esbjerg.

17.00-17.15: Pause.

17.15-19.00: Bæredygtig hverdag – hvad kan vi selv gøre? Debat og workshop med Jasmin Lykke, Klimarådsformand og Stinne Johnsen Kittelman, klimaaktivist i Den Grønne Studenterbevægelse.

19.00-20.00: Klimavenlig mad præsenteret af lokal kok, Ea Gram-Rankin fra Rankin Park i Esbjerg.

20.00-21.00: Musik fra Musikforeningen Kanten i Esbjerg.

novo
nordisk
fonden

Decentralitet skaber diversitet

Projektet har i høj grad været båret af lokalt engagement og interesse med en understøttende og decentral tilgang til programlægning, samarbejde og afvikling af arrangementer. Dette med henblik på at bringe lokal viden, engagement og eksisterende relationer bedst muligt i spil, men samtidig tilbyde en understøttende ramme, der gav mulighed for nytænkning og en øget opsøgende indsats, hvad angår kontakt til nye samarbejdspartnere og markedsføring til nye målgrupper. Som det fremgår af vedlagte programmer, har denne tilgang resulteret i en høj grad af diversitet i indhold og programudformning.

"Igennem dette projekt er vi blevet meget mere opmærksomme på, at vi kan søge midler og at vi på den måde kan opnå bedre muligheder til at skabe gode arrangementer. Nu har vi fået mere synlighed, men vi skal have flere deltagere og en mere diverse gruppe af deltagere. Det er det vi gerne vil have, og hvordan får vi så det? Det får vi ved at have gode foredrag og gode foredragsholdere og prøve at være forskellig, fra det der foregår i lokalsamfundet. Vi er dem som skal få forskningen omdannet til en fortælling, som er interessant for lokalsamfundet, og det er ikke altid let, men jeg tror bestemt, at vi er på den rigtige vej". Arrangør.

